ČÍSLO 3. ROČNÍK II.

LEDEN 1898

DVĚ ŽENY. — NAPSAL V. OTOMAR. —

Šli dále.

Ne, jaká jest ona! Mlčí a přece ví, že chce, aby mluvil. A tu, blíže se již městu, v tom vědomí, že tato chvíle se nikdy nevrátí a s nikým nebude moci tak si pohovořit, počal najednou si stýskat. Melancholie jej přepadla.

»Ach, slečno, slečno, kdyby jen někdo byl se mnou cítil — když jsem byl mlád. Mohl jsem také věnovat se hudbě. Tolik jsem žil pro housle, tolik jsem se naprosil, aby mně nechali do konservatoře jít. Marnost! Vy jste šťastna. Osud vám přál a vy jste vytrvala. Kdybyste vy byla se mnou, kdybyste mi byla podala pomocné ruky, kde jsem mohl být! A tak co jsem? Mám sice peníze, ale nemám nic z toho, co je trochu výše nás a co přece je možno nám dosáhnout!«

»Ale jděte«, žertovala Vilma, »vy a já — co by tomu řekla vaše nevěsta?«

»To je něco docela jiného«, vyvracel ji Václav, »docela jiného«.

»Nu, jestli na mne nezapomenete«, řekla, »budu vám vždy pomocna aspoň radou. Ale zítra, jak bude zítra?«

Václav, který sám sebe rád přesvědčoval, byl by ještě dále naříkal, když tu na

A. MUCHA. PLAKÁT VÝSTAVY »SALON DES CENT.«

kraji města dostihli Julu s jeho společnicí. Jula s výkřikem »hurrah« vyletěl, za jedním stromem byv schovaný, jim do cesty.

»Ale ty blázne«, křikl naň Václav a sevřel jej v silná svá ramena.

Jula jej políbil přímo na ústa, jsa patrně v nejlepší míře. Jeho sestřenka se při tom srdečně rozesmála a také Vilma nezdržela se smíchu.

»Vy jste čtverák«, opakovala Julovi.

Pak ubírali se všichni výletníci, kteří se zde sešli, do města v náladě velice dobré. Václav doprovodil Vilmu a stiskl upřímně ruku, kterou mu na rozloučenou podala.

IV.

Tak to bylo tedy včera. A dnes prší. Pršet bude celý den.

Václav vstal z pohovky a prošel se pokojem.

Včera přece svítily hvězdy, když odcházel od Vilmy, a mračna se rozptylovala na nebi.

Šel potom vyprovodit Julia; až k odjezdu vlaku byl s ním.

Na nádraží hrála hudba, kohouty lokomotiv syčely parou, všechno bylo tak zvláštní v té noci loučení. Všechno bylo zvláštní již odpoledne a ten večer. A dnes prší.

Položil se zas na pohovku a zavřel oči. Cítil se velice znaveným.

Tak měkká ramena neměla dosud žádná, se kterou tančil, ani Cili ne. Jak přitulila se k němu tam ve Střelnici! Ovinula se kol něho, teplá jako pára a vlahá jako lázeň. Byla napuštěna fialkami a tu vůni měl vždy tak rád.

Potom šli spolu, když se stmívalo. Jim zapadlo slunce, to řekla. A dlouhá lipová alej jak jim uběhla. A ty stromy, kdyby ji poslouchaly!

Vzpomínal na každý její pohyb. Slova zapomněl, mnoho zapomněl, jenom smysl jejich tu zbyl, zvláštní a tajemný a pak hudba hlasu, ten okouzlující zvuk mluvy, který má nesmírnou moc.

Jaké to mluvila věči! vykřikl náhle a vymrštil se na nohy.

A nechal jí to všechno platit, šel jako hloupý podle ní. Proč jí neřekl tohle: A vy, slečno, když opravdu jste schopna, lidi mít ráda, proč nejdete mezi ně? Máte-li srdce, proč nenecháte je vzplanout? Jak můžete jen tak mluvit! — A všechno, všechno co mluvila, samý je . . . samé pele-mele . . . K tomu ta hudba!

Pak se stišil.

Cosi mu nedalo, vyňal pouzdro s houslemi, otevřel je a vzal housle do ruky.

Mechanicky počal je ladit. Pak si vzpomněl, co hrála v akademii. Ukolébavku od Schumanna. Kde by to mohl zahrát — on?

Vložil zas housle do schránky a zavřel do jarmary.

Ale těch několik tonů, co zaznělo v jeho pokoji, bylo tam ještě.

Vy jste praktický člověk, to řekla.

Nuže, dokáže jí to: Především přestane myslit na Vilmu a pak uváží následující:

Lidé, když se žení, dlouho rozjímají. To je chyba. Romány a nešťastná manželství nám odnímají odvahu. Proto jsme však muži, abychom počítali j e n o m na sebe. Žena je — žena. Vezmeš si jednu — milovanou — ona ti bude stonat a děti budou mrzáky. Vezmeš si druhou — jen tak, aby byla hezká a zdravá — a najdeš s ní najednou štěstí.

To je jako los anebo doutník.

Hlavní věc je, jít až na kostru při všem.

A kostra manželství je tak jednoducha; dlužno mít aspoň jedno dítě (více jich netřeba), aby žena byla připoutána, jinak se nudí a může být i nevěrna. Arci — možnost je ta, že i při požehnaném manželství žena by byla nevěrnou; takové rozmarné a zvláštní ženy také existují. Cili však je dobře vychována, není třeba se jí obávat.

Cili je hezká a jako žena bude kráskou. Ty čisté zuby, ten lesk očí, ta stepilá postava! Každý pohyb je plný síly a pružnosti. Všichni mu ji budou závidět.

A naproti tomu Vilma: bledá, trochu snědá ve tváři; oči má hezké, s horečným leskem. Jak na to přišel, je srovnávat! Cili je krev a mléko, tak červená ve tváři; má zdravou barvu a tu má tak rád. A potom: to tělo. — Jaký to božský sen uskutečněný, jaká to fantasie krásy ožilá . . .

Ještě nikdy jej vášnivě nezlíbala; on však touží po tom tak dávno . . .

Prošel se zas pokojem a mimoděk stanul před svou knihovnou.

Potřeboval jen rukou sáhnout, aby vyňal z ní Carmen.

Z těch málo knih, určených pro zábavu, byla tato jeho zamilovanou četbou.

Neboť ona cikánka byla pravé dítě přírody. A přírodu zbožňoval.

Co to mluvila Vilma včera, jaký nesmysl? Carmen přece nemilovala víc dona Joséa; naopak, tento hrdina zapřísahal ji svou láskou a klekl před ní, aby měla jej ráda.

O ta Vilma! To je jistě taková slečinka, která chce býti tuze učenou a tuze povznešenou, a zatím nezná ani dobře to, co četla. Emancipovaná!

Jak ona si všechno vysvětluje! Všechno jinak, než on. Vskutku, musil by se jen zlobit s ní. Zlobit a kdo ví, jak by to mezi nimi dopadlo. Dobře ještě, že se tak v míru rozešli. Ale víckrát se s ní nesejde. Podruhé by jí musil říci upřímně, co si o ní myslí.

A snad i je trochu domýšliva. Ovšem, jak by nebyla. O ty ženy! Věru ve svých tajemných názorech jsou velkolepy. Kdyby je však měly obhájit! Ne to je věru k zlosti.

Ta by se mohla rovnat k Cili?

Ba, snad by to stálo za to, je změřit. Ale ne, ne! Věnuje se v myšlénkách jen jedné, jen jedné. Ale ne té včerejší. — —

Podíval se za chvíli ven z okna. Pršet přestalo.

Což aby šel k Cili? Mohl by si jít pro ono vášnivé políbení.

Oblekl si kabát a vzal klobouk. Potom hledal chvíli hůl. A když ji našel, byl rozhodnut: k Cili nepůjde dnes, až jindy. Půjde se zatím projít. Jen tak.

V.

Cili Dvořákové bylo asi dvacet let. Vyrostla v poměrech velice dobrých. Její rodiče dosud byli na živu a zdrávi; a peněz měli také dost. Dík těmto poměrům, mohla žít úplně bezstarostně a tak také žila. Ve škole nepřetížila se učením, za to však ráda se pobavila mimo školu. Měla vždycky dost kamarádek a její živá, sanguinická letora získala jí brzo pozornost i přízeň u studentů. Poznávajíc přirozeně, že nauky školní jsou jí méně prospěšny, nežli poznatky ze života plynoucí, snažila se přivésti k platnosti známý výrok, že šedivá je theorie, zelený však života strom.

Lákal ji »svět«. Svět pro ni byla ovšem nejprve ulice, potom i tančírna a plesy. Život jí nastal teprve s láskou. Ano, co jest to láska, o které se mluví a píše? Ona čtla málo a díky tomu, měla fantasii málo vyvinutou. Za to jí neušlo, že ta nebo ta starší kamarádka už si dopisuje. Četla konečně také psaníčka (pod přísahou naprosté mlčelivosti), jež dostávaly její družky od studentů. Konečně, šla-li s nimi, sem tam některý se připojil. První čas mlčela, potom však — o, to se nasmály!

Nejvíc ji mrzel ten Krůl; Vašek, jak mu říkaly. A pro nic jiného, jen pro ty oči. Pravda, hezké byly, (»jen mlč, však se ti líbí«), tak čisté, světle hnědé a velké, jako oči srny; ale on se vždycky jimi díval, jakoby jí chtěl poroučet, jako její tatínek. Ty oči byly za ní stále a pořád ji pronásledovaly.

To Václav již na mnoho zapomněl; sám snad o své moci nevěděl. Byl student, jako ostatní. Jednou, to byl výroční trh a Cili šla s děvčaty kupovat hlouposti a trochu se vysmát. Bavily je jarmareční obrázky a písničky, umělci různého druhu, specialisté a pernikáři. Když právě si kupovaly u jedné boudy srdéčka a koláčky, že ho nevzal ďas! objevil se Václav. Ty ostatní ho ještě nespozorovaly a ona již cítila jeho pohled na sobě. Arci, tenkrát mu neutekla. Tenkrát se všechny nasmály!

K večeru vzpomněly si na kolotoč. Hořelo na něm světel, jak na vánočním stromku. Že si dala říci a jezdila s ním! Kdyby tak někdo to byl na ni doma řekl!

Na tyto a všechny jiné hlouposti připadla Cili, když po výletu na Střelnici čekala již několik dní, zda-li Václav k nim přijde. To slyšela již (o to se její dobré přítelkyně postaraly), že s Vilmou se bavil a že ji doprovázel. Ale proč nepřichází, to nechápala.

»Máš to pěkného nápadníka,« poznamenala její matka, která jí čtla v srdci.

»Nu co?« pohodila hlavou v odpověď, »ať si nejde«.

Bylo jí to však přece líto. Již nepršelo a takový krásný den!

Okna byla zotvírána do zahrady a letní odpoledne koupalo celý svět v slunci a vůni. Celý její svět. Dívala se dolů na záhony ryvízu, srstek,

A. MUCHA. NÁVRH PLAKÁTU »SAMARITÁNKA«.

na záhony zeleniny, na keře malin a stromy s lesklými, velkými třešněmi, zelenými hruškami a jablky; na zeď, po které pnulo se víno, na besídku, stojící u plotu.

Takové tiché, vlahé letní odpoledne po deštivých dnech. A jí je smutno. Dívá se z okna a zase zabéře se v ruční práci. Krajky! K čemu jsou krajky? Metr, dva metry, tisíc metrů: celý to dívčí život. O, jak je fádní. Čekat na ženicha, chystat pro výbavu tyto trety? Ach ano — ale ženich nepřichází.

Tu však projela jí jiskra až do srdce. Je slyšet na schodech kroky, pevný chod mužský, po chodbě však stlumené kročeje. Tu se otvírají dvéře, zvolna, opatrně. Svědomí. Ten zločinec; opravdu, je to on! A jak se dívá: skroušeně? Ani dost málo. Oči mu jen hrajou — šelma.

Byla by málem vyskočila a zatleskala rukama.

»Ah, pan Krůl. A, to jsou k nám hosti,« zvolna a důstojně pronášela paní Dvořáková.

»To jste už nebyl u nás dávno, co?« s tichou výčitkou podávala mu ruku Cili.

»Ach, prosím vás,« bolestně pronášel Václav, »takové počasí a tolik práce. Ani nevěříte, milostivá paní, co mám práce. Trochu mi jí zbylo z dřívějška, nu, pomyslil jsem si, když prší, něco můžeš vykonat.«

(Ten dareba, jak uměl lhát; celý volný svůj čas proležel na pohovce.)

Paní přijala tu omluvu s reservou.

»Mně se líbí mladý člověk, je-li pilný,« pronesla, »za to jej čeká kariéra.«

Václav si odkašlal a podíval se na Cili.

»A co vy děláte pořád, slečno? Což pak ty krajky jsou nekonečny? Mne by již dávno omrzely.«

Cili se zasmála. »Hleďte«, povídala pak, »nachystaly jsme pro vás to nejlepší ovoce z naší zahrady. Když jste však nepřišel —«

»Hm, já jsem právě neměl na nic chuť«, vysvětloval jí Václav.

»I mlčte; já vím, že jste mlsný.«

»Nu což, to je lehká pomoc,« vmísila se paní Dvořáková, »v zahradě toho zůstalo ještě dost.«

»Jestli byste chtěl?« pokrčila Cili rameny, »tak pojďte.«

»Ano, pojďme do zahrady«, děl Václav. A šli.

A. MUCHA. NÁVRH.

Tam, ukryti za vysokým křovím z malin, jali se česat ovoce.

»Proč jste nepřišla na výlet?« doléhal Václav.

»Vždyť víte, že pršelo,« odvětila.

Neřekl ničeho. Chtěl jí něco říci, neřekl však.

»Bavil jste se dobře s Vilmou, co?« obrátila se s úsměvem k němu Cili.

»O, ano; je to slušné, sečtělé děvče.«

»Nu, prosím vás; její matka byla vychovatelkou. Čte samé francouzské romány.«

Václav neodpovídal.

»Cili,« řekl pojednou vážně, »od nynějška si budeme tykat.«

»I před maminkou?«

»Ano.«

Trhali dál pilně, až uchopil ji za ruce a sevřel, div nevzkřikla.

»Tak se musí trhat maliny,« řekl.

»Ale pusťte — pusť mne. Že budu volat: maminko.«

Václav ji však nepustil.

Tu najednou bylo slyšet z okna paní Dvořákovou: »Nepůjdete ještě nahoru?«

»Hned, už jdem, maminko,« volala jí Cili.

»Pusť mne, musíme jít«, dodala k Václavovi.

»Já ti něco chci ještě pošeptat«, přemlouval ji tento. »Něco do ucha.«

»Nu a co?« ptala se nedůvěřivě, kloníc hlavu.

Tu Václav přichýlil se k ní, jakoby jí chtěl cosi pošeptat, uchopil oběma rukama její hlavu a políbil ji přímo na ústa.

»Ty!« vykřikla a vyrvala se mu. »Vy,« obrátila se na něj s hněvem a hodivši košík s ovocem na zem, utekla.

Na prahu se zastavila a bylo jí do pláče, Ano, zas je to ten Vašek. On si myslí, že si může všechno dovolit. Myslí si, jak se na ni podívá, že je celá pryč. Bože, jaký by to byl život s takovým člověkem!

Václav zatím klidně, pokud možno, ač se mu chvěly ruce, sebral košík a natrhal v rychlosti do něj něco ovoce a spěchal za Cili.

Po schodech šli spolu mlčky a mlčky vešli do vnitř.

»Tak pojďte, budeme svačit,« uvítala je paní Dvořáková. (»Zas ta svačina,« zabručel by jindy Václav.) Nyní však byl rád, že nemusil hned promluvit. Pustil se s chutí do kávy a díval se sem tam na Cili. Ta měla oči sklopené a pila kávu, jakoby v ní byl otrušík.

»Kde pak máte košík? ukažte«, mluvila její matka; »natrhali jste toho zpropadeně málo,« řekla šelmovsky Václavovi.

»My jsme vybírali«, pronášel tento na omluvu.

»Nu, ono je tam už toho málo v zahradě«, pravila, »a co zbylo, musíme co nejdříve otrhat na zavařeniny a povidla.«

Takovýmto směrem šinul se zvolna hovor ku předu. Káva konečně zmizela i zákusky. Konečně i ovoce.

»Něco si vezmu s sebou«, pravil Václav, chystaje se již k odchodu.

»A ty, Cili, chtěla jsi jít do města?« připomněla matka své dceři.

Cili musila jít s Václavem.

Odpovídala mu cestou stručně a ostře. Doprovodiv ji až k obchodu, kde měla cosi nakupovat, poroučel se jí. Podala mu ruku; věděl, že se nehněvá. — — —

Vyhýbal se jí naschvál několik dní, aby se vzpamatovala. Potom jednou ji potkal náhodou na ulici a zval ji, aby šla s ním si pro knihy, když v hovoru se zmínila o tom, že nemá co číst.

K nim? K němu do bytu? divila se.

»K mé mamince. Vždyť nejsem doma sám. A mohla bys i se s ní seznámit«.

Zavrtěla hlavou. »Až někdy jindy«, pronesla vážně.

»Přijď tedy zítra se svou matinkou k nám. Odpoledne vás budeme čekat.« Nevěděla, bude-li její matka chtít. Ale možná, že přijde. — —

Václav řekl své matce (rozumné a tiché to paní, onoho druhu, který je na vymření), že se chce oženit s Cili Dvořákovou; aby to už s nimi nějak vyřídila. On by se svou nastávající tchýní to tak nespravil, jako ona.

Matka mu v ničem nebránila a slíbila, že to spraví sama.

Paní Dvořáková přišla s Cili navštívit paní Krůlovou, jako svou starou známou.

To, oč se mělo jednat, bylo přáním obou stran. Když byla půda připravena, vybídl Václav svou nastávající do svého pokoje, aby si tam z knihovny vybrala, co by se jí líbilo. (Příště dále.)

Pohřební tance.

Nebylo lásky . . . Jen vzpomínek pár . . .
Jakýs blesk přeťal v ráz řeč Tvou tak sdílnou,
pronik' Tvé temno a vznítil Tvůj žár,
srazil Tě slabou na hruď mou vilnou —
nebylo lásky — jen vzpomínek pár.

Pohřební hody jsme slavili pak,
divokých tanců rej u popelnice! —
Časem jen k urně se sklonil Tvůj zrak:
na žhavý popel dopadajíce,
syčely slzy, jež prolil Tvůj zrak. —

Dohřměl už divoký pohřební kvas,
vířivé tance i chorály táhlé:
jakási ničivá odvaha v ráz
vzpjala se mocně v hrudi mé zpráhlé:
dohřměl už pohřební šílený kvas.

Z jizby Tvé tiché mhou ranní jsem šel
v truchlivém přísvitu zfialovělém,
v duši žár podivné síly mi vřel:
s neznámým Sokem kdes potkat se čelem, —
v hrudi žár vražedné síly mi vřel.

Potkávám vyzáblých dělníků řad
se vpadlou tváří a vyhaslým okem,
každý jich kročej jak okovem spjat . . .
Já bych se potkal rád s barbarským Sokem,
s obrovským Sokem teď bil bych se rád!

Zastřena okna jsou paláců všech,
spící je ticho v nitru všech domů —
komu, jen komu mám zatnouti v spěch
spáry své v hrdlo? — Oh, komu jen, komu?
Zavřeny brány jsou paláců všech.

Po krvi plápolá žízně mé žeh,
dláždění skropit bych rudým chtěl tokem —
zastřena okna jsou paláců všech.
Já bych se potkal rád s barbarským Sokem —
po krvi plápolá žízně mé žeh!

Hluboko pod vírem.

Jak zavražděný, zloupený, hluboko pohřbený
ve sklepě hospody zájezdní
pod spoustou sudů vína, alkoholu —
spí moje viny pod kvasem mých vášní
v ohromném klidu na dně mé duše.

Avšak ty sudy dí k zavražděnému:
»Ty naším sladkým opojen ohněm
v hospodě na odiv stavěl's své zlato —
a teď zde ležíš pod naší tíhou
hluboko pod vírem tančících nožek,
hluboko pod ševelem důvěrných slibů,
hluboko pod rykem hospodských půtek!
Ale tvůj vrah teď nesmírně přilnul
k našemu vínu! Našimi žáry
do hlucha spit on navštíví hrob tvůj,
ze sklepa do sálu vrávorat bude,
unaven klesne na nejbližší hruď,
litovat bude tě v ječivém pláči
uprostřed víru tančících nožek,
uprostřed ševelu důvěrných slibů,
uprostřed ryku hospodských půtek!«

Jak zavražděný, zloupený, hluboko pohřbený
ve sklepě hospody zájezdní
pod spoustou sudů vína, alkoholu —
spí moje viny pod kvasem mých vášní
v ohromném klidu na dně mé duše.

VLADIMÍR HOUDEK.

A. MUCHA. KALENDÁŘ.

KOMEDIE. — MONOLOGY UBOHÉHO ČLOVĚKA. — NAPSAL KAREL ENGELMÜLLER.

Ticho, které následovalo po mém výkřiku, poděsilo mne však ještě více. Je mi hrozně.

Bojím se toho kouta a nespouštím z černajících se tam silhouett oka. Cítím studený pot na svém čele, ruce se mi chvějí a pálí, nohama nemohu hnouti — umírám —

Vím to — umírám. Teď neslyším ničeho, kolem je hrobové ticho, nikdo nezpívá. Sotva popadám dechu . . .

A hle, v tom tichu a chvilkovém rozjasnění veliké mé bolesti přichází ona, bílá, čistá, vzrušená a krásná a usedá ke mně —

Nemyslím na nic, než že je tu, u mne, že přišla, že se na mne dívá, nesmírně dlouho dívá . . .

— Olgo, odvažuji se něžně říci, Olgo, Olgo, vy jste přišla? — —

Mlčí, jen oči její se zachvěly, aby pak znovu vzplály svým milostiplným zázrakem. Kloní se ke mně zcela blízko a vypravuje mi o umučení bílé své duše . . .

— Proč — šeptá — proč jste se mi zjevil, abyste zničil můj klid, moje štěstí, celičký můj krásný, dětinný sen? Proč jste přišel, abyste mi vyrval toho, kterého jsem k smrti milovala, který mi byl vším, mým celým životem? Bylo tak krásně na světě, květy voněly na stromech, hvězdy plály na nebi a písně objímaly se s blouznivým šepotem v bílých nocích našeho milování. Neznala jsem vášně, neznala jsem hříchu. Stačily nám moudré pohádky o rozumném a klidném milování, bez výkřiků vášně, bez stenání zoufalství. Měla jsem ráda svého muže a on mne zahrnoval dětskou upřímností . . .

A hle, jednoho dne zastavil jste mi cestu.

Proklínám ten den, ve kterém se oči vaše zadívaly do mých, spletly moje myšlénky a zmátly moje sny.

Propadla jsem vám — Zaklel jste mou duši.

Chodím a myslím na vás, zlořečím vám a zlíbala bych přece v šílené touze obě ruce vaše, poněvadž vás tak nevýslovně, horoucně miluji.

Vím, jsem ztracena, a životem mým půjde tahle láska k vám, jako těžký, smutný stín, jako temný hřích, který se objeví vždy v bolestném ztuhnutí nejupřímnějšího, nejpoctivějšího úsměvu, v rozechvění všech mých touhou zmučených a rozjitřených nervů.

Proklínám vás a zlořečím vám a přece vás mám tolik ráda. Slyšíte? Rozumíte mi?!

Jste satan a boží smilování v jedné osobě . . .

— — — — — — — — — — — — — —

Ticho.

Chci něco říci, sahám ke krku, abych uvolnil zadrhnuté hrdlo, mnu si oči, jakobych nevěřil, že tu přede mnou sedí ona, plná měsíčné záře a boží krásy, ale breptám jen několik pomatených slov — a pak tisknu hlavu do polštářů a dlouho, tiše a bolestně pláču.

A tu se mi zdá, že tam v koutě začíná zvolna a dlouze píseň znova. Smilování!

A. MUCHA. SKIZZA.

Ráno jsem se rozchechtal tomu svému bláznění. To má člověk z toho, toulá-li se dlouho do noci venku a pořádně se nevyspí . . .

Jsem opravdu malý, naivní chlapec! Takové uplakané, ženské blouznění! Skoro bych řekl, že mne poctilo svou návštěvou svědomí. Je vidět, že jsem hrozně rozhýčkaný panáček.

Ostatně když si klidně a tiše uvědomím celou věc, je to všechno k smíchu. Pimprlová komedie! Může mi být konečně dosti lhostejno, jak celá věc skončí, jen kdyby ale už tu byl konec! Je to docela všední věc, nestojí věru za to, aby se člověk nějak upřímněji rozčiloval —

Nikoli, jedná se jen o ten konec, ten konec!

Prosím vás, kolikráte se již na tomhle světě nestalo, že se náhle do někoho, ať je to kdokoli, zamilovala mladá, krásná panička!? Taková paní Olga! Ba, je to skoro nutné . . .

Přiznávám se, obdržel jsem včera dopis. Paní Olga mi píše:

Můj drahý, drahý . . .

A. MUCHA. OBÁLKA.

Poslední snad trhnutí péra mého patří Vám, jako Vám patřil první, opravdový záchvěv mého srdce a patřiti Vám bude poslední moje myšlénka.

Ale ne, chci psáti klidně a chladně!

Vím, Jste šťasten, nekonečně šťasten. K čemu mají zalétati k sladkým polibkům Vašim poslední vzdechy umírající? Vím, máte lásku — vím! Divíte se, jak to všecko vím? Ó milující a umírající vědí mnoho a já jsem dnes obojím.

Jsem hrozně nešťastná, jistě zemru.

Můj manžel ví všecko! Sama jsem mu všecko řekla. Mučí mne teď a trýzní. Nevíte, jak nevýslovně trpím, jsouc v takovém zoufalství přikována neodlučitelně k tomu, který mi je tak hrozně protivným. Smilujte se nad mým mládím, smilujte se! Zšílím touhou po Vás a Vy tak daleko, pište mi, prosím, pište, umírám . . .

Ale pozdravím-li se snad náhodou přece, pak jsme za čtrnácte dní v Praze, a musí býti všemu konec. Vy jistě rozhodnete o mém osudu —

Zdejší společnost se o všem dověděla, ví, že jsem byla sama s Vami v oné svaté nám noci, všecko ví; můj manžel zuří . . .

Pište mi, pište, prosím Vás, můj drahý, jak o našem společném osudu smýšlíte —

Co dělat? Mám všecka ta slova dopisu ve své krvi, probíhají mým mozkem, tlukou do spánku, chvějí se v konečcích mých prstů.

Co dělat? Neodpovim! Jaký pak »společný osud?!« Nevím o ničem! Nejsem teď pro nikoho na světě, pro nikoho, vyjma snad pro — vyjma pro — — »Společný osud«, proč, proč, proč?!

Ostatně to mé odmlčení bude míti i tu výhodu, že snad u ní naprosto ztratím na ceně, že uzná, že ani nezasloužím té oddanosti, toho její horoucího přilnutí. Ano, přeju si, aby se ve mně notně zklamala, abych byl v její očích třeba nekonečně bídným chlapem — ano, nízkým, bídným chlapem bez smilování!

Není to kavalírské, mužné, ale snad právě tím vyváznu, snad se paní Olga vzpamatuje! Bude to rozhodně rána, která přimáčkne to nesmírnou láskou rozbolestněné její srdce hodně těsně ku zdi. Bude to hrubá urážka, ale — nešť! —

Zachráním a zachovám ji svým ponížením, svou lhostejností, vrátím ji do náruče přítele svého čistou, uzdravenou a spasenou . . .

Hm, — nemohu právě říci, že je mi volno! Neschází mnoho a dal bych se chvílemi z takového zvláštního vnitřního nervosního rozcitlivění do trpkého pláče i do pustého smíchu celému světu, všem lidem, jež začínám již hrozně nenáviděti. Je opravdu nejlépe sednout si ve svém pokojíku někam do kouta, spustit záclony a zapomenout, že tam kdesi venku zpívají ptáci, líhnou se hadi a mšice, rostou nejkrásnější květy a mezi nimi lidské duše, jichž city lze jak pampelišky rozfoukat na všecky strany, do celého světa . . .

* * *

Nevycházím na ulici.

Sedím jako přikován ve své houpací židli od rána do večera a kouřím zběsile cigaretty.

Posluhovačka na mne včera dlouho klepala, slyšel jsem, jak se dovolává všech spasitelů a fňuká se sousedkou, že milostpán je těžce nemocný.

Baba!

Vykřikl jsem náhle a bylo pak ticho po celý den.

Teprve k večeru jsem ji vpustil, aby mi přinesla něco k jídlu —

Listonoš se ještě neobjevil.

Ale přísahám, že nepřijmu od něho žádného psaní.

Od nikoho!

A což kdyby Žoška? Kdyby snad Žošce napadlo a napsala mi dvě, tři slova? Ne, ne, ne, ta jistě nebude psát, slíbila mi přece . . .

Ubohá Žoška! Vyhledal jsem její podobiznu, kterou mi kdysi dala, sepjatýma rukama prosíc, abych ji nikomu neokazoval a postavil jsem si ji na svůj stůl.

Bude tak lépe. Budu ji míti stále na očích a nebude se moci mezi nás stavět leckdo jiný . . .

* * *

Má svatá Žoška!

Tak se smutně dívá, jakoby mne svým pohledem nepřestávala napomínati. Můj Bože, ale já vskutku — nu, že porovnávám? Dávno jsem

již porovnával obě vaše duše! Což je to hřích, je to provinění na naší čisté lásce, Žošo?!

Řekni, neodháním poctivě každé zamávání svůdného přízraku paní Olgy? Vždyť trpím tak nesmírně! Nevyčítej, jsi tak mladá, nevíš ještě co dovedou spůsobit v životě někoho, takové dvě oči jako má paní Olga . . . Ostatně vidíš, že se jí zříkám, že nechci o ní ničeho slyšeti!

Že přichází zavřenými dveřmi, že si vedle mne sedá, když je mi nejbolestněji, odstrkuje tvé něžné ruce a hladí mé čelo svýma malýma bílýma dlaněma, prosycenýma vůní celé její bytosti? . . .

Jsem sláb, tak sláb a nedovedu ty její ruce sejmouti, mají takovou zvláštní suggerující moc zázračného rozechvění veliké touhy po kráse jejich velitelky . . .

Proč ty Žoško utíkáš, proč, proč?

Je mi tak líto, že mi nedovedeš pomoci a je tak směšné, že jsem tehdá chodil se vztýčenou hlavou, když jsem tebe nalezl, když jsem věřil, že začínám nový život, že jediným tvým tichým, něžným pohledem ztrácejí svou satanickou, svůdnou moc nade mnou všecky ty hříchem naparfumované krásy! A teď znovu propadám, ztrácím se v prudkém jich příboji! . . .

K čertu! Propadám — propadám — Kdo řekl to slovo, kdo to řekl, kdo?! Nejsme přece děti! K smíchu!

Mezi námi, pani Olgo, musí býti konec, rozhodný konec, bez záchvěvu milosrdenství a soucitu! Nestojím o to přátelství, o tu sdílnost a upřímnost! Řekl jsem to již tisíckrát —

Co chce? Co vlastně chce?!

Žádám naprostý klid!

* * *

Vzkřikl jsem leknutím a shroutil se s přimknutýma dlaněma ke tváři do kouta pohovky.

Paní Olga stála na prahu mých dveří.

Smála se, ona se smála . . .

Odhodila slunečník a klobouk a usedla ke mně na pohovku.

— Ale jste vy blázínek, jste vy mi rozkošný blázínek! Tak jsem si vás nepředstavovala — —

Kolem bylo šero a ticho . . .

Zdálo se mi, že se vysmívá tomu tlukotu mého srdce. Rozkočit se mohlo samým rozechvěním. Cítil jsem, jak vzduch zvolna nasákl její parfumem, slyšel jsem, jak zašustěl hedbáv její sukní . . .

— A hezké to tu máte! Líbí se mi zde vskutku. Zůstanu u vás —

Trhnul jsem hlavou a zadíval se upřeně do její očí. Usmívala se a prohlížela si mne tak zvědavě, tak podivně, jakoby se duše její s vášnivou rozkoší pásla na mých rostoucích rozpacích, na mém rozechvění a rozčilení, které chystalo se každou chvíli propuknouti v bezmeznou zuřivost. Nenáviděl jsem ji v tom okamžiku; byla přísterná s těma krásnýma očima, s těmi usmévavými rty, byl to ďábel, který se radoval nad mou bídnou zbabělou duší —

— Nevěříte miláčku? Vy nevěříte? Tož tedy uvidíme! Ostatně pozoruji, že mne již nemilujete. Nezapírejte, tuším, vím, že máte strach proto, že patřím jinému . . . Ale, můj drahý, zapomněl jste jistě, že já vás ještě nepřestala míti k šílenosti ráda . . .

Zasténal jsem vztekem a vytrhl se z její rukou; ale když jsem chtěl vstáti a říci jí všecko s nešetrnou zuřivostí, ubrániti se všemu tomu duševnímu trýznění, zdálo se mi, že jsem ztratil řeč, zavzlykal jsem jen něco nesouvislého, nohy se mi podlomily a já sklesl skoro bez ducha zpět na pohovku. Plakal jsem —

Přisedla těsně ke mně, objala mou hlavu a zadívala se mi dlouho do očí . . . Trpěl jsem hrozně.

— Vy tedy nechcete, abych vás měla ráda — šeptala, vy nechcete, tedy dobře, půjdu, odejdu navždy, neuvidíte mne nikdy víc . . . nikdy . . .

Štkala, a slzy, které se jí řinuly z očí, stékaly horké na mou tvář, splývaly s mými, padaly hořké na mé rty, pálily na mých očích . . .

— S bohem, půjdu tedy — řekla pojednou odhodlaně, a přitiskla mou hlavu ke svým ňadrům a rozpálenými rty líbala mne v šílených, nekonečných polibcích, podléhajíc nesmírné bolesti, která ji náhle zachvacovala.

Úzkost a soustrast dobíjely zmořenou mou duši. Pak ale mne rázem ovanulo svůdným svým kouzlem teplo jejího těla, přemohl mne zázrak její očí, ukolébal sladký její dech. Schvátil jsem ji v prudké a dlouhé objetí, plné vášnivých záchvěvů, tiskl jsem drahou její hlavu a šeptal

A. MUCHA. SNÍH.

chlácholivá, bolestí a zoufalstvím vykoupená slova, která ji zvolna tišila –

Blábolil, blouznil jsem, nevím sám co. Vím jen, že se v těch chvílích začernalo před mýma očima, něco, v co jsem dlouho doufal a dlouho stavěl, se s nevýslovným zaúpěním zřítilo a já vrhl se k ní na kolena a do sepjatých rukou plakal na její klíně . . .

— Zničila jste mne, ale přísahám, že jsem vás miloval hned tehdá, kdy jste se na mne poprvé zadívala. Způsobila jste mi velikou bolest, — vzala jste mi všecko, co mi v životě nejkrásněji zazářilo, nejčistěji — ale věřím vaší lásce, zapomínám teď tak rychle na všecko, co se stavělo mezi nás oba — věřím, že mne nepřestanete míti ráda — líbám vám ruce, které jste mi podala k přátelství a lásce — myslím, že dovedu být za vše vděčným . . .

Mluvil jsem tisíce spletených, nijak nesouvislých slov, až pak náhle, když hlavy naše se setkaly, vylíbal jsem všecku svou rozohněnou vášeň do zázračných její očí, na bílé čelo, do vůně vlasů, na horké, rozechvělé rty.

Mlčela, ležela klidná, usmívající se v mém náručí, s přivřenýma očima, s dmoucími se ňadry, v nevýslovné rozkoši dosaženého vítězství —

Bylo tak krásně v tom tichu a šeru kolem, v němž bylo lze počítati naše vzdechy, naše dlouhé, nekonečné polibky. Zapomenuli jsme na celičký svět . . .

Po chvíli rozevřela oči a dívala se popokoji s úsměvem, s dovádivým, sladkým úsměvem, jakoby přemýšlela o nějaké rozpustilosti. Pak náhle vyskočila, zatleskala do svých dlaní a běžela ke stolku k oknu, kde stála podobizna Žošky.

Prohlížela ji dlouho a posléz, ohlédnuvši se po mně, vzala ji a přinesla ke mně.

— Kdo je to — slyšíš — povídej, všecko mi o ní povídej! Tedy to je ta tvá láska! Je skutečně tak hezká? . . .

Neodpovídal jsem.

Přisedla na pohovku, mazlila se a tulila ke mně rozechvěnému novou bolestí. Sáhl

A. MUCHA. DEKORATIVNÍ PANEAU.

jsem rychle po podobizně a schoval ji do své náprsní kapsy. Pohněvala mne ta její zlomyslnost. K čemu? Proč právě teď mi ji připomenula?!

Doléhala vždy znovu a znovu, titulovala ji »krásným mazlíčkem« a když jsem všelijak vyhýbavě odpovídal, tu pyšná, uražená a plná nervósního smíchu běhala po pokoji, rychle brala a zase odkládala svůj klobouk, zašlapávajíc všecky moje city hluboko, hluboko do prachu všednosti. Trýznila mne nejpalčivějšími výčitkami, dala se do usedavého pláče a slibovala, že se nikdy více nespatříme.

— Miluješ ji, viď, jen řekni, miluješ ji více než mne! Lhal jsi před chvílí, když jsi mne líbal a přísahal, že miluješ jen mne, mne — která pro tebe již tolik vytrpěla . . . Ale hleď, podívej se, zítra snad se o mně dovíš divné věci . . .

Vyňala z kapsy malou, namodralou lahvičku a zamávala jí před mýma očima — —

— Znáš to, poznáváš? Spí se po tom dlouho, nesmírně dlouho . . . Zaopatřila jsem si to pro ten okamžik, kdy mi řekneš, že mne více nemiluješ. — — Slyšíš, nemilosrdný, ukrutný, zlý . . .

Její oči leskly se slzami, neměla více síly a přemožena křečovitým výbuchem kašle, klesla s přivřenýma očima na pohovku.

Přistoupil jsem k ní, s třesoucíma rukama objal jsem krásnou její hlavu a několikrát vášnivě políbil. Cítil jsem v té chvíli, jak je mi drahá, s jak žhavou touhou přilnul jsem k celé její bytosti.

Hleděl jsem ji utišiti.

Vstala bledá, s očima zarudlýma od pláče . . .

— Chci věděti kdo je — zavzlykala.

— Ale můj bože, — nejsme přece děti — bláhoví děti — Chtěl jsem tě jen pozlobiti, učiniti tě žárlivou . . . Nikdo, nic to není — ostatně řeknu ti to tedy — hm — modelka to je. Modelka jednoho z mých kamarádů malířů — nu, jsi již klidná, postačí ti to? — — —

Dala se do prudkého smíchu, vrhla se kol mého krku, tiskla se ke mně, nepřestávajíc mne líbati . . .

Téhož večera odvážil jsem se k otázce, která mne pálila v mozku po všechen čas našeho duševního martyria.

A co váš manžel, Olgo? . . .

— Ach ten, — zasmála se trpce — ten ví všecko! Nemysli si, že bych chtěla někoho klamat! Řekla jsem mu, že jdu za tebou, že jdu k tobě — Hm, snad si sem přijde pro mne! Ale ty ho nevpustíš, ty ho vyženeš, slib mi to, prosím, že se mne zastaneš . . .

Bylo mi úzko, cítil jsem, jak mi studený pot stydne v krůpějích na čele. Věřil jsem všemu, co mi napověděla, chtěl jsem přísahati na každé její slovo. Byl jsem již tak zmámen, že bych snad byl zabil každého, kdo by se odvážil vkročiti do mých dveří . . .

Přece však, když se venku v ulicích sešeřilo a do našeho pokoje vpadla první záře rozžehnutých svítilen, vzala paní Olga klobouk, slunečník a podávala mi ruku:

— Půjdu, můj drahý, dnes nezůstanu ještě u tebe, ale zítra jistě, zítra, a pak již na věky . . .

(Příště dále.)

Píseň o nebi, hvězdách, Schumannovi a mé ženě.

Du meine Seele, du mein Herz . . .

Plakala nebesa zlaté své slzy,
plakala, tiše plakala,
zalkala duše má neznámým steskem,
zalkala touhou, zalkala.

Padla si země a nebesa v náruč,
démanty, zlatem protkaná —
Duší mou prochvívá čarovný nápěv,
čarovný nápěv z Schumanna.

Měkce se vlní a bytost mou plní,
v duši se tiše rozlívá . . .
Z noci té hvězdnaté ženy mé tvář se
usmívá, tiše usmívá . . .

HANUŠ JELÍNEK.

Bezsenná noc.

Šum starých topolů nad hlavou
mi lká a šeptá dlouze
a měsíc bílou záplavou
se stele v šerou jizbu mou
ve chvějné prouze.

Nemohu usnout. Mně hoří krev.
Ta bujná dívka snědá!
Žár jejích očí do všech cev
se vpil mi, její divý zpěv
tam refrén hledá.

Cikánko! Mít tě tak v loktech svých!
A na oči tě líbat!
A touhou písní národních
a jemným tempem ňader tvých
dát v sen se ukolíbat!

Ve dvou.

Prázdno je v kavárně. Půlnoc.
Plyn stažený ztlumeně zpívá.
Ospalý gentleman kleje
nad hloupým žurnálem dnešním
a časem se pokradmu dívá
na moje děvče.

Život svůj žijeme bouřně,
bez počtů, bez úvah pijem'
plamenné víno okamžiků.
Umíme smát se a zpívat,
život nás naučil pláči
hořkému ve dvou. —

Má Růža vesele žvatlá
a směje se dekadentům
a verše jich paroduje
posměšným slovem i gestem,
až gentleman seriosní
uražen vstává.

Viď, půjdeme do ulic spících,
kde ticho koberce klade
pod naše kroky. Nuž, pojďme!
Noc zimní, sklenutá k výším,
dá nový akcent nám v duše,
chladný a silný.

Jsme sami. Sklepníci dřímou.
Jsme sami, sami vždy budem',
sami v své radosti, bolu.
Bez boha, bez víry v život,
bez velké víry druh v druha
jdem' spolu přece.

Tak půjdem': vždy ruku v ruce.
Tak půjdem': chladní a silní.
Nemáme víry, leč víme,
že musíme spolu. Vždy spolu.
Vztek světa se odrážet bude
o krunýř dvojí.

V září.

Ibsen: Nepřítel lidu.

Dnes v noci podzim improvisoval
smuteční píseň na své housle lkavé.
— K pianu jdete? Zahrajte tu píseň.
Prosím Vás, zahrajte ji!

V těch rythmech vlá stesk hudby pohřební.
Váš altový hlas se dnes divně třese.
Smím pošeptat Vám něco? Slyšte tedy:
já našel novou pravdu.

Již nelze žít! Nač žíti nadarmo?
Již nelze žít. To je má nová pravda. —
Při Vaší písni se tak lehko usne.
Nuž, buďte tady s Bohem!

KAREL TOMAN.

A. MUCHA. DÁMA S KAMELIEMI.

K VÝSTAVĚ ALF. MUCHY. — Když před více než čtvrt stoletím začal Jules Chéret tvořiti první ze svých rozkošných plakátů, jichž počet nyní již dávno půl tisíce převyšuje, bylo k tomu potřebí celého jeho espritu a pikantnosti kresby, která mu až čestný titul moderního Watteau zjednala, aby byla činnost jeho vůbec za uměleckou uznávána; a všemi svými přednostmi vydobyl si tehdy po hezky dlouhém namáhání všeho všudy pověst umělce extravagantního, který, jak se s politováním konstatovávalo, vynakládá krásný svůj talent na pouhé plakátové efemérky místo na díla ceny trvalé.

Ale velký mistr dočkal se ještě změny názorů, a to změny tak důkladné, ba přímo úžasné, jakou jistě nikdy sám neočekával, a k jejímuž vysvětlení pouze vliv jeho jistě neobyčejného díla nikterak nestačí.

Co se vlastně stalo v posledních dvaceti letech ve Francii a co se tam děje dnes?

Nový rozkvět umění dekorativního, jeho applikace pro umělecký průmysl, a hlavně vznik a rozhodné vítězství nového umění, umění plakátového, charakterisují tuto změnu vkusu na venek. Ale úžasná, vše ostatní v pozadí zatlačující obliba umění plakátového má kořeny své hloub, v celém tom ruchu a víření fin de siècle, v celém tom chvatu a — řekněme — upřímně skoro povrchnosti, ve které naše doba šmahem tone. Samým spěchem vyhýbá se moderní člověk instinktivně každému hlubšímu dojmu uměleckému, který by ho rozrušil a zabral trochu z jeho drahocenného času; ale potřeba uměleckého požitku, která přece jen silně existuje u moderního publika, vyvolala a radostně uvítala toto lehounké, nerozčilující a jen zrak příjemně dráždící umění, tyto umělecké gallerie nárožní, kterými se tak pohodlně pokocháte jdouce za denní prací.

V tom ohledu je dnešní affichová horečka pro naši dobu velmi charakteristická. V Paříži platí pomalu dobrá affiche víc než pořádný obraz a sláva a popularita Chéreta, Grasseta i Muchy a de Feura je větší nežli Besnarda, Aman-Jeana nebo Dagnan-Bouvereta i Puvise de Chavannes. Možná ovšem, že podobné výstřední přeceňování spadá pouze na účet okamžité zaliby, ale je charakteristické, a obava, aby se i u nás tak

A. MUCHA. Z ILLUSTRACÍ K »ILSÉE«.

nedálo, a brillantní a effektní improvisace nebyla stavěna nad vážnou a svědomitou práci uměleckou, diktuje nám toto střízlivé uvedení věcí na pravou míru. Ale přece i ten, kdo je hodně reakčně naladěn proti takovým výstřelkům mody, a každý vůbec musí nepředpojatě uznati, že vnitřní cena a tím i vliv plakátového umění na zušlechtění vkusu širokých vrstev jest veliký, a každý mimoděk podlehne právě té brillantnosti a effektnosti, které de facto umění affichové degradují přece jen na podřízenější místo. Jeť právě v té nonchalanci, s jakou autor v tak mnohé affichi hází celé poklady vtipu a ducha na pospas okamžiku, jisté svůdné kouzlo. A s tím souvisí těsně jeden důležitý a přece často opomíjený požadavek dobrého plakátu: dobrá affiche má dělati dojem improvisace. Citíte-li za plakátem namahavé studium, práci, s jakou byl udělán, jistou přílišnou solidnost, vadí vám instinktivně ta námaha na něco tak lehkého, skoro vzdušného, vynaložená *.

A touto lehkostí vítězil vždycky Chéret a vítězí dnes i nad svým mistrem Grassetem v Paříži náš krajan

ALFONS MUCHA.

Ne nadarmo myslí se při vyslovení jeho jména vždy v první řadě na Muchu-affichistu; leží právě v jeho plakátech a v illustracích k Ilsée, svým charakterem dosti se jim blížících, těžiště jeho uměleckého významu.

Výstava jeho prací v Topičově Salonu má velkou a několikanásobnou zajímavost: jako obsažná ukázka nejnovějších směrů vyspělého dekorativního umění u nás dosud v začátcích se nalézajícího, pak jako zajímavá a rozhodná korrektura, pokud byly oprávněny všechny ty neobyčejné chvalozpěvy poslední dobou z Paříže o Muchovi k nám zalétající, a konečně jako příležitost ke studii, kterými asi vlastnostmi Mucha v Paříži nad tak značnou konkurencí zvítězil.

Nejcharakterističtější známky napadnou hned při prvním projití výstavy: dekorativnost jeho kresby a bohatství jeho ornamentální fantasie.

Mucha je talent v první řadě kreslířsky dekorativní; jeho smysl pro styl je neobyčejný; nezdrží se stylisace v kresbě ani při nejintimnější studii; vůbec nikdo není více vzdálen v kresbě všeho impressionismu nežli on.

Proti kresbě ustupuje jeho barva rozhodně do pozadí; ne že by smysl pro barvu Muchovi scházel, dokázal opak toho častěji, docílil na své nejproslulejší affichi, pro Salon des Cents (číslo výstavy 281), v affichi pro Dámu s kameliemi (č. v. 274) i na jiných barevné harmonie velké noblessy. Ale přece jsou jeho práce jen výminečně také barevně myšleny; málokdy jest jeho barva vskutku organickou částí celku, zřídka sesiluje, stupňuje dojem linearním půvabem vzbuzený. Je v tom ohledu velmi charakteristické, že Mucha často své věci kresebně již zcela hotové teprve ve výtiscích avant la lettre koloruje, a mnohá jeho práce působí líp v reprodukci pouze černé.

Také hlavně jen v kresbě, vždy určité, dekorativní a často velice delikátní, a pak v neobyčejně vytříbeném smyslu pro vyplnění prostoru spočívá největší půvab právě jeho nejlepších věcí.

V tomto směru nejkrásnější ukázkou Muchova umění a dle mého náhledu jeho chef d'oeuvre vůbec je affiche pro Saru Bernhardtovu v úloze Dámy s kameliemi. Zde je každý puntík, každá linie od jejího čistého profilu a krásných rukou k bohatým záhybům roucha až k větvičce kamelií v rohu prosycena takovým půvabem a takovou poesií, že toto Muchovo dílo bude jistě vždycky jedním z vrcholů celého affichového umění.

Vedle této cením nejvýše affiche pro Salon des Cents, (č. 281), Lorenzaccio (č. 276), Papier Job (č. 279), obálku pro Quartier Latin (č. 7.), a pak známý u nás, ač nyní nevystavený plakát pro »výstavu architektury a inženýrství« (Volné Směry roč. II. č. I., s. 7).

Jak přímo nepřekonatelný dovede býti Mucha, jedná-li se o působivé vyplnění prostoru, dokazuje nejlépe jiná z jeho nejlepších prací, »Salome«, (čís. 21), kresba taktéž již ve »Volných Směrech« uveřejněná (roč. I., seš. 12., str. 541).

* Charakteristická chyba mnohých, jinak dobrých německých a nově i našich plakátů. Nápadné bylo to při plakátové konkurenci pro výstavu architektů a inženýrů, kde právě Muchův plakát svou lehkostí ostře a prospěšně ode všech druhých se lišil.

A touto předností vyznamenávají se téměř všechny jeho dekorativní komposice, až do posledního kalendáře, menu, pozvánky atd.

Z větších panneaux décoratives právě hlavní práce, »Les saisons« (č. 283) nepůsobí tímtéž dojmem jako jiné jeho věci; vadí tu nejvíce barva, která místy přechází do přílišné, až lithografické uhlazenosti a sladkosti; mimoděk dávám tu přednost akvarelům, kde Mucha tytéž motivy zpracoval prostředky daleko jednoduššími a mnohem procítěněji zároveň (Zima, č. 25). Ani návrhy oken nepatří k jeho nejšťastnějším pracím (č. 27—29).

Za to k novému vzletu pozvedá se talent Muchův v illustracích k pohádce Roberta de Flers, »Ilsée, princesse de Tripolis«.

Bohatost fantasie a improvisatorská lehkost jeho předurčovaly takměř Muchu za illustratora. V celé jeho velmi hojné illustrační činnosti lze přesně lišiti dvojí proud: starší, jeho komposice historické, v nichž jeho dekorativní talent jen místy prokmitá ballastem historického a theatrálního apparátu Pilotyovské školy. Jsou to patrně zbytky vlivů z Mnichovského pobytu Muchova, které dovedly ku podivu dlouho držeti umělce v kolejích jeho pravého talentu tak vzdálených. Obrat dal na sebe dosti čekati, ale byl radikální. Je to druhý proud, novější, kde se Mucha zcela bezohledně přichýlil ke stylisaci a ornamentu a byl těmito odměněn velikým a zaslouženým úspěchem, a který vytryskl plnou silou v jeho dnes už slavných illustracích k Ilsée. (Čís. sez. 117—244.)

Ovšem nejsou ani tyto kresby ještě ideálem moderního illustračního umění.. V illustraci vůbec jsou takovým idealem ku př. Menzlovy kresby ku spisům Bedřicha Velikého nebo Manesovy kresby k Rukopisu; a v illustraci stylisující a pohádkové cením také výše Grassetovy kresby k starofrancouzskému románu »O čtyřech synech Aymonových«, některé práce anglické, nebo také u nás známé (z jarní Rudolfinské výstavy) Leflerovy rozkošné akvarely k Andersenově pohádce »Die Prinzessin und der Schweinehirt«.

Ale nicméně je výkon Muchův více než úctyhodný; při tak velikém množství illustrací se ovšem leckterý motiv opakuje, leckterý je dost banální, ale při tom co jich přinesl nových, originálních a jakým často smělým a roztomilým zároveň způsobem jich používá! Listy, ruce, květiny, zvířata, mušle, oči, hvězdice, všechno jest mu záminkou k ornamentu a se vším si pohrává se svrchovanou lehkostí.

Tato lehkost a neobyčejná jistota vyznačuje také všechny kresby a studie, kterými Mucha svoje práce připravuje. U jeho kresby nepozorujete nikdy stín rozpaků nebo nejistoty, každá čára, cítíte, byla posazena na své místo s neklamnou určitostí a smělostí; je to rutina, chcete-li, ale svědčící o dlouhé zkušenosti a studiích.

Vůbec byl Muchův úspěch dlouho připravován a plně zasloužen solidní snahou a pečlivými studiemi. Těch deset let ztrávených v Paříži těžce a beze slávy (historie tohoto pobytu a objevení jeho talentu Sarou Bernhardtovou je známá a populární ze všech časopisů) bylo mu školou výbornou. Úspěch ho časem minouti nemohl; zaručoval mu ho u širokého publika hlavně jistý eklekticismus jeho talentu a obratnost, s jakou si dovede všechno přizpůsobiti a všeho užiti ku svým účelům. Všechno naň působilo, vlivy všemožných studií a stylů cítíte v jeho pracích: od Grasseta, jehož příkrosti a smělé harmonie zjemnil a učinil přístupnějšími, ke Gallandovi, od něhož pochází cosi akademicky ušlechtilého v Muchově díle, i vlivy Chéreta, Carlose Schwoba i slovanské vlivy v jeho ornamentu — to vše dovede Mucha spojiti a spracovati v styl sobě vlastní, půvabně idealisující a neurážející nikoho. Jsa jednou z těch šťastných povah, které mají dar okouzliti a uspokojiti každého, Mucha získává velké publikum svým sladkým půvabem a uspokojuje i přísné soudce skutečnou distinkcí a noblessou svých prací. Tak, jak se dnes v plné síle a rozkvětu svých 37 let nám jeví, stojí tu Mucha jako skutečný a právem slavený umělec, ba jako jeden z předních representantů současného umění dekorativního.

ZPRÁVY UMĚLECKÉ.

— UMĚLECKÁ KOMISSE PŘI MĚSTSKÉ RADĚ PRAŽSKÉ. Páteční schůze dne 19., 26. listop. a 10. pros. spolku architektů a inženýrů shromáždily neobvykle četné posluchačstvo. Referovala v nich, vyhovujíc zvláštnímu přání spolku architektů a inženýrů, komisse umělecká při městské radě pražské o dosavadní činnosti svojí*. Komisse po dobu trvání svého obírala se celou řadou záležitostí, v nichž tázána byla radou městskou o radu i jimiž samostatně pracovala v zájmu úpravy Prahy. K prvnímu čítati sluší jednání ohledně zamýšlené stavby gymnasia na malostranském břehu vltavském, záležitosti stavby umělecko-průmyslového musea u Rudolfína, v příčině zachováni kostelů sv. Václava, sv. Vojtěcha (u Prašné brány) a bývalého kostela sv. Jana »Na prádle« na Malé Straně, v záležitosti stavebních čar na Újezdě, u sv. Klimenta a na Senovážném náměstí, v záležitosti postavení pavillonu Hanavského, v záležitosti postavení pomniku Husova na Staroměstském náměstí (komisse dotázána byla, které z dvou míst vyznačených na tomže náměstí jest odporučitelno), v záležitosti průkopu letenského, průlomu »U Klíčů« na Malé Straně, v záležitosti opravných plánů obvodu assanačního, v záležitosti stavby v Nerudově ulici naproti paláci Thunovu, v příčině opravy menší mostecké věže malostranské, v příčině opravy uličních čar v okolí kostela na Slovanech a j. v.

V záležitostech jiných pracovala umělecká komisse, aniž o to se strany obce požádána byla, buď proto, aby památky vystavené nebezpečí zbourání zachránila, anebo aby podnět dala ku činnosti, záchranu tu v dobách příštích zajišťující. Tak jednala ku př. před sbořením prelatury u sv. Mikuláše o zachování této památky umělecké a požádala městskou radu o zachování téže z důvodů jak uměleckých, tak i hospodářských, podala návrh, z kterých důvodů by obec pražská měla domáhati se směle bezplatného vrácení pozemků, na nichž naveženy byly hradby marianské, aby prostředků prodejem pozemků těchto získaných použiti mohla k zachování starých památek pražských a úpravě Prahy, jako se stalo ve Vídni, kde tímto způsobem zřízen byl tak zv. Erweiterungsfond, ze kterého hražen byl náklad na celou řadu monumentálních budov; přimlouvala se dále u slavné městské rady, aby zakupovány byly skupiny domů pro vzhled Prahy důležité, zejména při břehu malostranském, radila k podání žádosti za osvobození daní na 18 let pro nové stavby na důležitých súžených křižovatkách, pořizovala soupis těch pražských staveb, o jichž zachování v prvé a druhé řadě dbáti se musí, přičinila se o to, aby zajímavé architektonické detaily byly odlívány a náležitě reprodukovány, přičinila se u zemského výboru o zachování sgrafit na arkýři náměstí malostranstského, jednala o ustanovení výšek nových staveb na Malé Straně a o tom, jak by náhrada majitelům těchto domů stanovena a uhražena býti mohla, pojednávala o zachování zbrojnice (palác hr. Michny); vedle toho členové umělecké komisse obcovali schůzím komisse technické při schvalování předložených návrhů na průčelí domů.

Z množství předložených otázek, v nichž dožadovala se slavná městská rada rad umělecké komisse, zřejmo, že takováto korporace již dávno ustavena býti měla, a že nepopíratelně v mnohých záležitostech v uplynulých létech řešených Praze vzešly nenapravitelné nevýhody z toho, že nestávalo již dávno korporace, která by se řešením podaných otázek výhradně ve všestranném uvážení všech okolností (esthetických, komunikačních, právních, finančních, zdravotních atd.) byla zabývala. Z častých pak dotazů stran nových regulačních čar skorem ve všech čtvrtích města vysvítá, že obecní zastupitelstvo věnuje jim skorem výhradně teprvé tehdy pozornost, když k tomu donuceno bylo stavebníkem, jemuž dle stavebního řádu vyhověti se musí. A konečně z celkové zprávy se ukázalo, že vedle uvedených tuto záležitostí věci často daleko důležitější vyřizovány byly beze všelikého dobrozdání umělecké komisse, (napadá nám tu ku př. nový most u Národního divadla, zvýšení a upravení ostrova střeleckého, upravení břehů vltavských při čtvrti svatopetrské a u Karlína, zvýšení, ohražení a upravení ostrova Velkých Benátek, zřízení mostu tamže, záležitost zamýšleného nového mostu ku silnici pod Letnou, upravení části města na hradbách marianských v okolí Nového světa a Bruské brány, projektovaná silnice a tunel pod Vyšehradem, zamýšlená nová silnice Jelením příkopem.)

Referáty o činnosti umělecké komisse neumožnily nám sice podrobně poznati elaboráty, které městské radě byly podány, avšak vysvitlo z nich, že činnost umělecké komisse na radnici je sice trpěnou, že však rad její často dbáno není, že na její podání často ani odpověděno nebylo a že ani o záležitostech s činností její se křižujících zpravována nebyla; zkrátka, komisse umělecká nenalezla při radě městské té podpory, s jakou setkává se činnost podobná za stejnými cíli jdoucí ve městech jiných.

Poměr umělecké komisse k městské radě osvětlil také dopis uveřejněný v denních listech, který byl odpovědí na podaný uměleckou komissí dávno již návrh na změnu regulace assanačního obvodu; dopis ten i důvody v něm obsažené svědčí o tom, jak rada král. hl. města někdy »vážně« se obírá otázkami pro Prahu veledůležitými. Prazvláštní světlo na opravdovost a vážnost s jakou jedná se naproti umělecké komissi vrhá zmínka v referátě o činnosti um. kom. učiněná o tom, jakým způsobem jednalo se ve tříčlenné komissi informační městské rady, sestávající z pánů Gregora, Vlčka a Neuberta, o opravných návrzích assanačníko obvodu staroměstského, předloženého uměleckou komissí, a o samostatném návrhu v téže příčině arch. Münzbergera. Ze tří pánů výšs jmenovných súčastnil se informací posléze p. náměstek Karel Vlček samojediný a slavná městská rada zásluhou téže informační tříčlenné komisse zamítla potom až na některé nepatrné změny návrhy komisse umělecké, přes to, že

* Dle intencí spolku architektů a inženýrů nebylo účelem těchto tří večerů jen informaci se strany umělecké komisse nabýti, ale také debatou různá stanoviska v této záležitosti objasniti; proto pozváni nejenom členové komisse a spolku, ale také členové městské rady a komisse assanační; leč poukázalo se, že ani členové městské rady, ani členové komisse assanační, ač přímo byli apostrofováni, do debatty před forum odborníků zasahovati nechtějí. To, co řekl pan radní Dr. Chudoba, bylo nevěcné obviňování umělecké komisse z neupřímnosti (kdo v té peci bývá, jiného tam hledá) a preceptorský způsob, jakým vytýkal pan radní Tereba zlehčování městské rady, byl naprosto neodůvodněn a v nesouladu s celým vážným jednáním schůzí.

A. MUCHA. Z ILLUSTRACÍ K »ILSÉE«.

svého času přijaté a uzákoněné plány assanačního obvodu nejen v komunikačním ohledu, ale i esthetickém a hospodářském nevyhovují a v některých částech svých změněním pobřežní čáry vltavské nemožnými se staly, přes to že očividno bylo, že při jich provádění obci valné škody vzejdou.

Divíme se, jak mohla umělecká komisse, která jest, jak se praví, poradní komissí městské rady, přistoupiti na to, aby pokyny a elaboráty její prosívány byly sítem nějaké nové, libovolně a dočasně z městské rady utvořené komisse Věru, že se celá věc podobá neupřímné hře, když výsledky prací jedné stálé komisse pochovávají se v dočasné libovolně zvolené komissi jiné. Proti takovému, práci a snahy opravdových, obětavých pracovníků mařicímu jednání a proti často dobře vymyšleným diplomatikám čeliti by se mělo vždy v čas náležitým jich odhalením a osvětlením.

Dle našeho zdání nevyhnutelno bude, aby komisse umělecká zdůvodnila své návrhy interessentům z nejširší veřejnosti, a to dříve nežli jsou uhlasovány komissí jinou anebo městskou radou. Kdyby se tak bylo stalo v ohledu potřebných a nevyhnutelných přeměn v obvodu assanačním, bylo by možno, aby jediný pan radní pochoval elaborát, na němž umělecká komisse po měsíce pracovala? Bylo by možné uhlasování v záležitosti této v městské radě, když by v čas známy byly členům městské rady závažné důvody, pro něž odporučuje umělecká komisse tu neb onu změnu? Neodporučuje se tu, co často i jednotlivci v zájmu vlastním činí, aby umělecká komisse návrhy své s odůvodněním tisknouti a členům městské rady před hlasováním doručovati dala? Komisse umělecká má k tomu přece prostředky a jest nyní kruhům širším do jisté míry zodpovědna za to, aby volila k uplatnění dobře míněných svých rad prostředky zdar zajišťující. Není přece možno, aby valná část městských radních přístupna a vděčna nebyla za informace v otázkách úpravy Prahy. Jen včasnou informací udolati lze buď nedobrou vůli, jindy nechápavost anebo v některých případech i zájmy osobními diktovanou nevraživost, které brání dělati, co prospěch obce, co prospěch Prahy žádá.

Když umělci čeští dovolávali se při obecním zastupitelstvu zřízení užší a širší poradní komisse v záležitosti úpravy Prahy, byli si vědomi nevyhnutelné potřeby komisse takové; nyní veřejně podaný referát o činnosti její, o množství jí přidělených a přece ještě celý obsah nevyčerpávajících prací ukazuje, že dávno již činnost, spadající v kruh záležitosti této, přidělena býti měla korporaci se záležitostmi těmito výhradně se zabývající a podrobný postup, jaký tehdy v pamětním spise Umělecké besedy a spolku architektů a inženýrů byl označen, co jedině možný a přirozený pro docílení nápravy v záležitostech úpravy a zachování historického i uměleckého rázu Prahy úpravy se objevil.

Doufáme, že zdar činnosti umělecké komisse po vzájemném pochopení se s radou městskou, k němuž v zájmu Prahy při dobré vůli obou stran se dojiti může, se z plna dostaví, až činnost ta odpovídati bude plně přáním tehdy projevovaným. Komissi umělecké přejeme vytrvalosti v práci a především osobní obětavosti její členů. Důležité tyto pro nás záležitosti žádají více, než obvyklé týdenní schůze komissní: bez značné činnosti jednoho každého člena, bez důkladného a často těžkého všestranného studia, však především bez té vzácné nyní již vlastnosti, aby pro zájmy vyšší zapomenuto bylo často i zájmů osobních, nelze doufati v žádoucí výsledky.

Z projevu pana Dra Chytila při poslední schůzi souditi se může na to, že v kruzích intelligence našla by činnost komisse umělecké ochotné podpory a je jenom na umělecké komissi, aby se jí vždy v čas dovolávala.

*

V debatu o činnosti umělecké komisse snad nadbytečně široce zasáhla otázka letenského průkopu. Promluvil pro ni proti intencím umělecké komisse jeden z referentů její, pan architekt Rostšlapil, a člen spolku arch. a inž. p. stav. Müller, proti p. vrchní inž. Seidl. Důvody esthetické pro podnik tento nemluví a také nikdo o nich se nezmiňoval. Zůstává stále při tom, že proti mluví i důvody finanční, pro uváděny výhody komunikační, výhody plynoucí ze získání materiálu pro obor assanační a poukazování na příští čtvrt villovou na pláni letenské. Doufáme pak, že ony důvody finanční pohřbí konečně projekt průkopu, podniknutého ne na okrasu, ale k vyvolání nemožné čtvrti villové; pravíme nemožné, ač-li by Praha nechtěla z polovic zdarma pozemky ty bohatým soukromníkům věnovati S. —ls.

— AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ udělila M. Alši za výbor jeho prací vydaných spolkem Mánes cenu 1000 zl. — Konečně tedy akademie mohla se odhodlati k ocenění dlouholeté činnosti Alešovy, protože uviděla práce jeho na hromádce; dříve strádající Aleš té pozornosti nedošel, patrně proto, že nemohla se najít příležitost za kterou by bylo jeho svérázné umění a mnoholetá činnost odměněna. — Dále uděleny byly menší ceny (stipendia): V. Bartoňkovi (250 zl.) za nástěnné malby v Městské tržnici a V. Trskovi (250 zl.) za genre »Při ohníčku«. — Cena čestného uznání v rakouské měně (1000 zl.) udělena prof. Václ. šl. z Brožíků za nedostatečně honorovaný obraz: Tu felix Austria — — Výborně! Proč? Inu vzpomínáme, že Jože Úprka za celou svoji úsilovnou práci, za všecky svoje respektuhodné neobjednané obrazy v uznání zásluh a k materielnímu zabezpečení před nedávnem byl odměněn touže akademií také čestnou cenou — malou zlatou medaillií.

— STAVBA JUSTIČNÍHO PALÁCE. Nutno opakovati: Z dvou hledisek možno nazírat na žádost Spolku architektů a inženýrů rozhodujícím instancím, by státní stavby monumentální v Čechách byly zadávány pouze umělcům této země. Tato dvě hlediska, sice na jediném základě rovného práva spočívající, ale ve svých důsledcích tak rozdílná, možno vyjádřit krátce takto: Buď stát bude přinucen zadati práci v Čechách umělci z Čech, k čemuž směřuje žádost a pak se mu dává právo, použít tohoto způsobu zadávání všude jinde, vídeňské práce svěřit jen Vídeňanu, stavby Alpských zemí jen Němci a stavby Haliče pouze Polákovi, aneb z druhého hlediska, námi připomenutého jest stát povinen každou svoji monumentální stavbu kdekoliv vykonávanou otevříti architektům všech svých zemí, bez jakékoliv protekce a milosti ve veřejném a každému umělci přístupném konkursu. Nuže, které stanovisko jest českému umění prospěšnější? Prvé, zdající se více vlastenecké, podává českým architektům tu skvostnou možnost,

jednou za třicet let (nejmenší to intervall, v němž stát bude v Čechách stavět monumentální budovy) se pustit do konkursu, při čemž možnost súčastniti se zápasu o stavby mimočeské bude svrchuzmíněným principem na dobro zničena; co zde se bude čekati s touhou na nový projekt, budou za hranicemi růst velkých architektur celé tucty. Při druhém však hledisku, žádajícím na státu vždy a všude svobodnou soutěž a zamítajícím každý separatism jako zdroj nadržování a hýčkání jen jedné části umělců (ku př. Vídeň), poskytuje se českému architektu nejen možnost zvítěziti doma, ale také v cizině skřížit čepel svého umění se zástupci zemí jiných. Rozumí se, že pak péče o české umění nesměla by se projeviti jako dnes pouze podáním vlastenecké žádosti, ale úsilovnou prací a napjetím všech sil, aby domácí posice byla uhájena a za hranicemi nové dobyty. Kohorta našich architektů, tolikráte se již osvědčivší, při dobré vůli a trochu té námahy by mohla trochu širší pole opanovat, nežli jak tomu omezený kruh působnosti, svrchu zmíněnou resolucí žádaný dovoluje. A pak: Na toto rozsáhlejší zápasiště čekají mimo architektury též naše umění výtvarná, sochařství a malířství i umění zdobná; ta mohou se rozvíjeti jen při častějších pokusech, ta taktéž požadují rozsáhlejší okruh a ne jen ony řídké a sporé příležitosti, jež by přísným vyplněním zásady autonomie jim byly podávány.

Uznáváme však, že definitivní rozhodnutí o patřičné cestě přísluší uměleckému středisku, v té věci nejvíce interessovanému. Pro architekty jest ono středistě ve »Spolku architektů a inženýrů« a my vzdáleni korrektury jeho usnesení, upozorňujeme pouze na jeho stanovisko.

O záležitostech sochařství a malířství se týkajících mělo by se rovněž tak rozhodovati v podobném středisku; toho však po dnes nestává a dlouho ještě stávat nebude. Na členy nejčetnější a nejbohatší Umělecká Beseda, jež sama ústy svého předsedy na mimořádné valné hromadě letošní prohlásila, že spolkem umělců býti nechce a že spíše inklinuje k tomu, státi se spolkem přátel Umění, skutečně dnes, kdy celá řada českých umělců z ní vystoupila, nemůže nikterak činit nároky na titul českého střediska uměleckého. »Mánes« pak zůstává stále jen, jak se praví, spolkem »těch nejmladších«, neboť výtvarníci »starší« třebas úspěsnou činnost jeho uznávali a i morálně podporovali neuznávají za vhodné svým členstvím (ať činným, přispívajícím, ať zakládajícím) význam jeho zvýšiti a v dalších akcích jeho závazně činně se súčastniti.

A spolek nějaký nový? — Obáváme se, že nynější osobní nevraživost zmaří znova dobrou vůli jednotlivců směřující k tomu, aby pro podobné existenční otázky se našlo závažného korporativního hlasu.

KAREL PELANT.

VÝSTAVY.

— VÁNOČNÍ VÝSTAVA UMĚLECKÉ BESEDY. Před rokem domnívali jsme se, že po zřízení Topičova Salonu jest nám se posledně zmiňovati o vánočním trhu Umělecké Besedy; naše domnění bylo také později utvrzeno tím, když starosta její p. Šnirch prohlásil, »že Beseda jest spolkem, jehož hlavním účelem bude šíření uměleckého vzdělání mezi nejširšími vrstvami.« Leč skutky ukázaly, že ani naše domnění ani slova výše zmíněná nebyla oprávněna; trh vánoční otevřen i letos, a jakými prostředky má být mysl obecenstva k umění povznesena, ukazují díla v něm vystavená. Ze 114 předváděných jest pouze 37, tudíž jen 32% náležejících bratřím Liebscherům a tím udán i celkový ráz této exposice; s nimi rovnocenně — ne snad kvantitativně ale kvalitou — vystavuje Jos. Ženíšek svoje sladke a hladké obrázky, vzbuzující obdiv sextánů a nadšení bodrých farářů umění »také rozumějících«; dále Klár, Luňáček a Černý.

— VÝSTAVKA PLAKÁTŮ PRO VÝSTAVU MANESA jako malá ukázka vnitřního spolkového života representovala se velice slušně. Při skrovné 50 korunové odměně sešlo se z kruhu Manesa více návrhů, nežli získal konkurs na plakát výstavy architektury třemi cenami po 200 zlatých, 100 zl. a 100 zl. opatřený a k němuž byli osobně pozváni téměř všichni vynikající malíři čeští. Jest to zjev ruchu a píle tím potěšitelnější, čím smutněji dopadávají soutěže jiné, bohatými korporacemi vypisované; jest třeba vzpomenouti konkurs Umělecké Besedy na plastickou prémii se třemi cenami v obnosu 100, 30 a 30 zl., k níž došlo pět a to ještě z části podmínkám nevyhovujících návrhů; konkursu na obálku Umělecké Revue s cenou 100 zl. tímtéž spolkem vypsaný, k níž nedošel návrh ani jediný atd. Nad tak malou cenou vzhledem k umělecké práci bylo kdesi krouceno hlavou; zapomenuto, že cena na skizzu je poměrům spolku zcela přiměřena, což uznáno i konkurujícími, kteří nežádajíce nemožné oběti na spolku sami ji dle sil svých přinesli. Co pak se týče domněnky, že jury porušila řád konkurenční, nevystavivši plakát prvou cenou poctěný, sdělujeme, že toto ustanovení jury bylo za souhlasu všech konkurujících provedeno, když jim všechny návrhy (tedy také ten cenou poctěný) předloženy byly. Řád konkurenční přece není k tomu aby vyhověl kde komu z publika, nýbrž především těm, kteří jsou konkurenci nejblíže — soutěžícím.

— VÝSTAVA ARCHITEKTURY A INŽENYRSTVÍ vlastně její výbor pro umělecký průmysl, rozesílá k umělcům dekorativním následující provolání, které vzhledem k jeho zajímavosti z větší části uveřejňujeme: »Na chystané výstavě architektury a inženýrství v Praze roku 1898, na výstavišti v Královské Oboře, péčí výboru pro umělecký průmysl upravena bude i dekorativní dvorana, jejíž účelem jest snésti na jediném místě ukázky dekorativního umění velkého směru, pokud se týče zevní výzdoby. Budou tu zastoupeny rozmanité ukázky části façad v malované, sgrafitové, nanášené a jiné a jiné výzdobě v nejrůznějších slozích, dále portály, pomníky, sarkofagy, náhrobky, fontány, oltáře, vázy, kandelábry, studny atd., vše ovšem v přirozené velikosti a buď v sádrovém odlitku anebo v příslušném materiálu provedené. — Vyjmuta jsou ovšem díla umělecká, jež nesouvisí s architekturou, tak na př. obrazy štaflové, podobizny, figury z façad, pokud nemohou býti na místě (na výstavě) na façadách připojeny k architektuře. — Vzhledem k omezenosti místa nebude lze v dekorativní dvoraně umístiti vše, co k výstavě přihlášeno bude, aby však přišlo tam to nejlepší a nejvýznačnější, co českému umění v tomto oboru dává ráz, rozhodne o připuštění porota, sestávající z umělců a odborníků na slovo vzatých. Každému, kdo hodlá v tomto směru výstavy se súčastniti, bude podati neano-

A. MUCHA.

nymně do konce měsíce ledna nákres anebo model v jedné dvacetině přirozené velikosti provedený. Záleží velice na dodržení lhůty vymezené k podání skizz a do konce ledna 1898 stanovené. aby potřebné přípravné práce: kostry atd. mohly byti v čas provedeny. Návrhy náležitě a přesně označené zasílati jest do kanceláře výstavní, veškeré dotazy zodpoví a bližší informace sdělí předseda pro oddělení dekorativní, řádný professor české techniky Jan Koula, jakož i kancelář výstavní v Praze, v Husově třídě čís. pop. 158-I. st., 20 nové (Clamův palác). K návrhům po prošlé lhůtě došlým nebude možno přihlížeti.«

— O VÝSTAVĚ UHLOVĚ slíbili jsme v minulém čísle referát — ale vypuštěním jeho nebylo by umění ublíženo. Exposice měla snad význam poučně národopisný, ale nesnesla přísného měřítka, k jakému opravňuje sebevědomé kollektivní vystavování. Emil Uhl jeví se spíše jako cestující amatér, kterého světla a barvy Orientu svedly k malování. Několik obrazů upozorňovalo na se velkými rozměry; z nich »Život na Nilu« byl malbou, jakou provede každý dobrý dekorační malíř, »Žena levity efraimského« snesla by značného zmenšení, aby spousta kamení na obraze nehrála hlavní rolli. »Útěk do Egypta« byl dosti pozoruhodný krajinou. — Dobrými byly některé menší studie, na nichž patrno, že malovány a dokončeny byly na místě dle přírody. —

— Před časem referovali jsme o tom, s jakým výsledkem potkala se snaha umělců českých v ohledu na korporativní representaci na výstavě světové v Paříži. Tentokráte podobně jest nám referovati o souborné výstavě, jejíž uspořádání zamýšleno ve Vídni. Odbýváno několik schůzí důvěrných, jejichž resultát pak sdělen na všeumělecké schůzi u Choděrů dne 25. listopadu. Zásadně sice hlasováním rozhodnuto, že umělectvo české má se súčastniti výstavy umělecké ve Vídni za příčinou jubilea císařského, ale při debatě později se dostavivši shledáno, že podobná úplná výstava ve Vídni ať již v místnostech společnosti staré »Künstlerhaus« anebo »Secesse« je nemožna z toho důvodu, že jednotliví vynikající representanti umění českého k oběma společnostem různě přátelské postavení zaujímají, nad to pak ani jedna ani druhá společnost celkové representování umění českého do programu své jarní výstavy jubilejní nepojala a místnosti své umění českému k disposici nabídla jedině na dobu pozdější, červnem počínající. Oba tyto důvody (nesjednocennost a nemožnost vystavovati korporativně) mluví v neprospěch výstavy vídeňské, bez ohledu na to, jak ta stará — k nám Čechům »vždy ta stará Vídeň« — dala nám pocítiti právě v posledním čase toto jubilejní období, svoji lásku a přízeň. — My vítali jsme výše řečenou výstavu jako korporativní, jako zkoušku pro příští korporativni vystoupení v cizině. Jako jubilejní nebudeme ji moci sympaticky přivítati ani v Praze, ani ve Vídni.

— REFERÁT o výstavě Uměl.-průmysl. školy a výstavě Brožíkova obrazu: »Zvolení Jiříka z Poděbrad za krále českého« odkládáme do čísla příštího.

A. MUCHA.

Péčí a nákladem spolku »MANES«. — Zodpovědný redaktor K. L. KLUSÁČEK. — Tiskem Dra EDV. GRÉGRA v Praze.
Reprodukce fotozinkografie J. VILIMA v Praze.